

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van een tuinpaviljoen met kelder in Puurs-Sint-Amands (Puurs)

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juli 2024 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 2, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2024 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 5, §1, eerste lid, 3°.

Vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in:

- het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1 tot en met 6.1.8;
- het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014, artikel 6.2.1.

De volgende vormvereisten zijn vervuld:

- De erfgoedwaarden zijn onderzocht.
- De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een beschermingsdossier;
- Het advies over de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan:
  - het college van burgemeester en schepenen van Puurs-Sint-Amands op 30 april 2025,
  - de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid bevoegd voor omgeving, mobiliteit en openbare werken en landbouw en visserij op 30 april 2025,
  - de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 30 april 2025.
- De behandeling van de adviezen is opgenomen als bijlage 3 bij dit besluit.
- De zakelijkrechthouders zijn op de hoogte gebracht van het ontwerp van de voorlopige bescherming op 30 april 2025.
- Een zakelijkrechthouder gaf opmerkingen.
- De behandeling van de opmerkingen van de zakelijkrechthouders is opgenomen als bijlage 3 bij dit besluit.

Motivering

Het tuinpaviljoen met kelder in Puurs-Sint-Amands (Puurs) werd als monument beschermd bij ministerieel besluit van 13 februari 1998. Sinds 2007 zat het bouwwerkje ingekapseld in een nieuwgebouwde sport- en evenementenhal. De verplaatsing ervan naar een meer open, groene zone kaderde binnen het Masterplan 'Tuinen van Puurs' (2014-2025). In functie van de verplaatsing werd de bescherming als monument voorafgaand opgeheven

bij ministerieel besluit van 24 oktober 2019. In 2020 werd het tuinpaviljoen met kelder een vijftigtal meter verplaatst en op deze locatie gerestaureerd.

De nieuwe locatie van het tuinpaviljoen met kelder als vrijstaand bouwwerk in een publieke groenzone biedt een herkenbare en gepaste context die bijdraagt aan de herwaardering en ontsluiting van het monument. Verplaatsing en restauratie gebeurden met inachtnahme van de erfgoedwaarde en conform het goedgekeurde restauratiedossier.

Het monument is van algemeen belang wegens de volgende erfgoedwaarde:

- De architecturale waarde:

Het tuinpaviljoen met kelder in Puurs uit 1812-1818 is een vroeg en herkenbaar voorbeeld van park- en tuinconstructies en folies, die in navolging van de Engelse landschapsparken vooral vanaf de 19de eeuw als een decoratief modeverschijnsel in talloze vormen en stijlen opdoken in historische tuinen en parken van adel en burgerij in Vlaanderen. Stilistisch gezien is de uitwerking van het tuinpaviljoen in Puurs zeldzaam en opmerkelijk. Het paviljoen dateert uit 1812-1818 wat het tot een vroeg voorbeeld van een neogotische tuin- of parkconstructie maakt. Het tuinpaviljoen vertoont zowel neogotische als neoclassicistische stijlkenmerken, en sluit hiermee aan bij de vroeg-19de-eeuwse neogotiek. Zonder ooit echt weggeweest te zijn werd de gotiek terug geïntroduceerd in de 18de-eeuwse Engelse tuinkunst en trad de typische ornamentiek ook op het vasteland geleidelijk binnen als decoratief element in de tuinarchitectuur. In deze context is de portierswoning van het Kasteel van Moregem (architect Pisson, ca. 1800) het vroegst gekende voorbeeld van neogotiek in Vlaanderen. Ook het latere paviljoen van de voetboogschutters van Sint-Joris in Kortrijk uit 1810 naar ontwerp van de Franse architect Benjamin Dewarlez (1768-1819) is als vroege realisatie in 'gotische stijl' vermeldenswaardig. In 1821 bouwde Jan-Baptist Van Capelle (1772-1833) tevens een paviljoen met spitbogen in de tuin van de woning Van der Straeten in de Veldstraat in Gent. Het tuinpaviljoen in Puurs, opgericht in een bescheiden private tuin in een dorpscontext, levert bewijs dat neogotische tuin- en parkconstructies in het eerste kwart van de 19de eeuw reeds breed ingang vonden in Vlaanderen als sierelement in de park- en tuinaanleg.

De constructie in Puurs heeft een tweeledige opbouw bestaande uit een kelderruimte in een kunstmatige heuvel en een tuinpaviljoen als bovengrondse constructie. Dit sluit sterk aan bij de typologie en basisstructuur van een ijskelder met bovengrondse constructie, hoewel het bouwwerk in Puurs mogelijk nooit deze functie heeft gekend. De bovengrondse constructie werd veelal fraai uitgewerkt als een 'folie', gaande van een tuinpaviljoen tot een ruïnetoren, piramide of tempel. Op die manier vervulden dergelijke bouwwerken naast een functionele ook een recreatieve en decoratieve rol.

DE VLAAMSE MINISTER VAN BEGROTING EN FINANCIËN, VLAAMSE RAND, ONROEREND
ERFGOED EN DIERENWELZIJN BESLUIT:

Artikel 1. De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als monument:

Tuinpaviljoen met kelder, Begijnhofstraat zonder nummer, Puurs-Sint-Amands (Puurs), bij het kadaster bekend als: Puurs-Sint-Amands, eerste afdeling, sectie B, perceelnummers 837A, 837B, 842A (deel) en 842B (deel).

Het plan met de aflijning en de plaats van aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage 1 bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het monument is opgenomen als bijlage 2 bij dit besluit.

Art. 2. Het monument heeft architecturale waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Het tuinpaviljoen, gebouwd in de periode 1812-1818 in vroeg-neogotische stijl met zowel neoclassicistische als neogotische stijlenmerken, staat op een kunstmatig heuveltje ongeveer één meter boven het maaiveld, waarin zich een kelder bevindt met ingang gericht naar het zuidoosten.

Het paviljoen en de kelderruimte vormen één doorlopende constructie, meer bepaald een baksteenbouw met een zeszijdige plattegrond onder een licht overkragend klokdak met een bedekking van natuurleien en een zinken topbekleding. De bepleistering en beperkte polychromie op voornamelijk het lijstwerk buiten en binnen gebeurde conform bewaarde fragmenten van het oorspronkelijk model. Het tuinpaviljoen (diameter van 4,20 m) heeft onderaan een omlopende, licht uitspringende plint met afzaat en bovenaan lijstwerk, uitgewerkt als een hoofdgestel met kordonvormend, lichtblauw gepolychromeerd lijstwerk en dito kwartronde daklijst. De hoeken van het bouwwerk worden geaccentueerd door pilasters op een licht uitspringend basement en eindigend op voormeld lijstwerk. De lancetvensters hebben lekdrempels van blauwe hardsteen en zijn sporadisch nog voorzien van luikbeslag. De eveneens lancetvormige deuropening heeft een arduinen dorpel. Het oorspronkelijk schrijnwerk was niet meer aanwezig op het moment van de eerste bescherming in 1998. De muuropeningen zijn sinds de restauratie in 2020 ingevuld met stalen schrijnwerk en een gelaagde beglazing. Het wit bepleisterd interieur van het paviljoen heeft een koepelgewelf en wanden met donkerrood geaccentueerd omlopend lijstwerk en pseudo-plint. Tegenover de inkom bevindt zich centraal een kamerhoge nis met lijstwerk eindigend in een helmvormige bekroning met bolornament. De vloer bestaat uit vernieuwde eiken planken. De houten dakstructuur en bebording zijn sinds de restauratie grotendeels vervangen conform bestaand model.

Tussen twee schuin oplopende opnieuw gemetselde bakstenen muurtjes leidt de bakstenen buitentrapp naar een segmentbogig overwelfde gang richting kelderruimte, afgesloten met een stalen deur. De kelderruimte zelf (ongeveer 1,90 m hoog) is een zeszijdige ruimte met beschilderde bakstenen wanden en een vloer van bakstenen op hun platte kant gelegd in een halfsteens verband. Het metselwerk van de muren bestaat uit afwisselend een koppen- en een strekkenlaag. Tegen de eerste zijde, rechts van de ingang, bevindt zich een gemetseld haardelement. De tweede zijde rechts van de ingang heeft een getoogde nis met ontlastingsboog waarachter zich een rechthoekige uitsparing bevindt.

Art. 3. De beheersdoelstellingen voor het monument tuinpaviljoen met kelder zijn:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming als monument is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° elke beheersdaad vereist een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het geheel wordt afgewogen en waarbij de draagkracht niet wordt overschreden. Het is daarom wenselijk om ook de omgeving van het tuinpaviljoen met kelder van ongewenste evoluties te vrijwaren;
- 3° de bescherming beoogt het behoud van de afleesbaarheid en herkenbaarheid van de typologie die het monument als vrijstaand tuinpaviljoen met kelder kenmerkt;

- 4° de bescherming beoogt het behoud van de architectuur qua schaal, volumewerking, materiaalgebruik en decoratieve gevelafwerking. De grote aandacht voor het behoud van het authentieke voorkomen en de afwerking, zijn hierbij van belang;
- 5° voornoemde beheerdoelstellingen zijn ontstaan op basis van onderzoek in situ, literatuur- en archiefonderzoek. Dit sluit niet uit dat bij toekomstige werken en verder onderzoek gegevens bekend worden die ertoe leiden dat de omschreven beheersdoelstellingen kunnen worden verfijnd, genuanceerd of aangepast.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker houden het monument in stand en onderhouden het door:

- 1° het monument als een voorzichtig en redelijk persoon te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het monument regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Een toelating is vereist voor de volgende handelingen aan of in het monument:

- 1° de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem;
- 2° elke handeling die een aanzienlijke wijziging van de landschapskenmerken tot gevolg heeft, met uitzondering van cultuurgewassen, onder meer voor de landbouw, en tuinbeplanting;
- 3° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 4° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 5° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 6° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
  - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van het dakvolume, de dakbedekking, de dakconstructie en gootconstructies;
  - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
  - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
  - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
  - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de aard- en nagelvaste elementen, inclusief nieuwe toevoegingen;
  - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 7° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
  - a) het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
  - b) Het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
  - c) Het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;

- d) het aanleggen of wijzigen van verharding met een minimale gezamenlijke grondoppervlakte van 30 m² of het uitbreiden van bestaande verhardingen met minimaal 30 m², met uitzondering van verhardingen geplaatst binnen een straal van 30 meter rond een vergund of een vergund geacht gebouw;
- e) het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen.

8° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:

- a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
- b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
- c) het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;
- d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- e) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, wand- en plafondafwerking, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- f) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- g) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige.

Er is geen toelating vereist voor:

1° regulier onderhoud;

2° passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood.

Brussel, 19/12/25

De Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn,

Getekend door: Ben Weyts (Signature)
Getekend op: 2025-12-19 20:49:36 +01:00
Reden: Ik keur dit document goed

Weyts Ben

Ben WEYTS